

ЗВУКОЗАПИС – ПОТУЖНА СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ: КІНО, ТЕЛЕБАЧЕННЯ, МУЗИКА.

КОЧЕРЖУК Денис Васильович
аспірант I року навчання відділу музикознавства та етнології
Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології
ім. М. Т. Рильського НАН України

Звукозапис як вагомий чинник науково-інженерної думки людства є невід'ємною складовою сучасної звукової кінематографічної та музичної індустрії. Це відображено в системах створення телевізійних програм, ведення радіо-ефірів, телекомунікаційного мовлення, випуску фонографічних платівок тощо. Окрім того, активне застосування технічних параметрів звукозаписної апаратури використовується серед творчих проєктів, що фіксуються на магнітних стрічках, оптичних та електронних носіях, цифрових платформах тощо. Як процес інформатизації аудіомистецтво об'єднує в собі не лише виробництво технічних параметрів запису й відтворення звуку (магнітофонні пристрої, цифрові програвачі та інтернет-платформи тощо), але й компонентні складові (правила, інструкції) щодо використання технологічного та програмного забезпечення (мікшерні пульти, підсилювальна апаратура, комп'ютерні редактори тощо).

Історія розвитку звукозапису сягає кінця ХІХ століття. Загальноприйнято початком виробництва пристроїв аудіотехніки вважати 1888 р., коли було винайдено технічний прилад, що застосовувався для відтворення звуку із платівок (на кшталт роботи рупорного грамофона).

Перші десятиліття ХХ ст. були багаті на нові винаходи в індустрії музичного та телемистецтва: винахід платівки з двостороннім записом, феномен першого автомобільного радіо, фундаментальні рішення у розробці мікрофонних пристроїв і запису звуку на магнітні стрічки, що тоді становило основу німого кіно тощо. Період 1940–1960-х рр. ознаменувався розробками технічних пристроїв із розпізнанням мови та мовних знаків як джерела першого комерційного радіо й шоу-програм в Америці, а також впровадженням єдиного стандарту стереозапису. Під час 1960–1990-х рр. активно встановлюються стандарти CD та DVD форматів, починається так звана ера цифрової звукотехніки. Наприкінці ХХ ст. програмування та застосування цифрових технологій впровадилося в усі галузі мовлення і мистецтва, що проникли в кожную ланку культурної діяльності.

Нині неможливо уявити собі кінематограф без музичної драматургії. Музика в кіно посідає вагоме місце, адже за допомогою звуку конкретизується зміст, форма та передача людських почуттів, підкреслюються психологічні та емоційні аспекти, подається узагальнена естетична ідея. Взагалі звукозапис відіграв важливу роль у формуванні кіноіндустрії в якості лексикології, становлення специфіки художнього

кінотворення, визначення перспектив звукового оформлення майбутніх плівок. За часів німого кіно музика підсилювала динамічну дію кінокартини (імпровізації таперів), а також виховувала загальну культуру глядача: адже перед початком сеансу звучали записи популярних класичних музичних творів, що формували художні смаки. В Україні вперше «звукова картина» залучила глядачів до кінотеатрів у 1929 році; саме тоді було поставлено експерименти в системі звукового дизайну, що сприяло народженню нового виду мистецтва – *«звукового кінематографу»*. За допомогою музики та перших прототипів запису звукової палітри митці прагнули розкрити філософсько-психологічний зміст фільму, здійснювали пошук нових ідей в процесі естетизації культури, розкрити теми соціального характеру. 1970-ті роки стали успішними для тодішніх молодих музикантів – композиторів, композиторів-аматорів і виконавців пісенної естради, які залучили до своєї артистичної діяльності новий електромюзичний інструментарій (гітари, клавішні, барабани тощо). А звукорежисери постійно шукали нові темброво-колеристичні забарвлення музики із додавання синтетичної образності, певного космічного звучання. У період 1980–2000-х рр. у середовищі кінематографістів поширюються різноманітні експериментальні рішення: з'являються нові імена артистів, пишуться «саундтреки», використовуються звуки вигаданих уявою міфічних істот, демонструється активність міфологічних сюжетів/нарисів, притаманних окремим територіям та країнам тощо. Нині, мистецьке середовище ХХІ ст. активно пропагує цифрові проєкції звукового дизайну щодо будь-якого прояву кіноіндустрії, звертаючись до традиційної звукозаписної стилізації еклектичних рішень.

Кінематограф став не єдиним джерелом впливу на соціум, адже поява перших телевізійних та музичних проєктів в інформаційному просторі також вплинули на розвиток аудіовізуальної індустрії. Інженери-технологи розпочали активну роботу по доцільності використання звукопідсилювальних пристроїв не лише в процесі студійного звукозапису, але й під час підсилення звуку для медійної (ефірної) галузі. Кожна шоу-програма за участі співаків, хореографів, акторів та ведучих використовує звукове програмне обладнання для обробки фонічної інформації. Технологічні процеси аудіозапису набули широкого поширення та використання у мистецтві телебачення ще за часів 50-х рр. ХХ ст., але недостатньо запрограмована система передачі фоно-інформації не могла використати всі потужності аудіовізуальної продукції, у зв'язку зі спотворенням звуку під час ведення прямого ефіру. Всі ці питання вдалося вирішити вже наприкінці ХХ ст., коли почали масово використовувати телевізійні платформи (фестивалі, конкурси, творчі проєкти), де стали активно розкривати/«розкручувати» нові імена та таланти, популяризувати електронну музику здебільшого синтетичного (штучного) характеру. В Україні обертів такої градації телевізійного матеріалу набирали талант-шоу під назвами «Територія-А», «Хіт-паради популярної пісні на телеканалі М1»,

«Таврійські ігри» тощо. Починаючи з 2006 року, шабель телевізійно-розважальних шоу отримав нове підґрунтя щодо оптимізації аудіовізуальної продукції в мас-медіа просторі. Цифрові пульти мали можливість застосовувати фонографічні ефекти під час живого виконання, паралельно транслюючи прямі ефіри на телевізійних розлогах.

У царині музичного мистецтва вектор звукозапису має достатньо складний і багатоскладовий характер. Це пов'язано з тим, що програмне забезпечення розраховане для будь-якого пересічного користувача, не тільки ерудованого меломана та професійних музик. А на початку 60–70-х рр. ХХ ст. кількість аматорської музики заповнила майже усю медійну систему. Музичні гурти та виконавці шукали спосіб спростити свій час роботи, не переймаючись питанням якісного випуску платівок. Пісні створювалися швидко, проте їх якість потребувала більш ретельної обробки. Зазначу, що шведські музичні корпорації все ж зуміли здійснити бажане для молодих артистів, а комп'ютер став невід'ємним помічником у цій роботі. Зокрема, виконавці насичували аудіовізуальну привабливість композицій – як у майстерності сольного співу, так і в питаннях створення зовнішнього іміджу. Тому такі технології надали змогу слухачам краще побачити зірок та їхню творчість у радіусі цифрових систем. У такому випадку пісня створювалася звукорежисером за допомогою технічних та художніх засобів і стала однією з форм матеріального/фізичного втілення в мистецтві. Тобто, вступаючи в уявний діалог зі слухачем, музична композиція стає іманентним феноменом популярної/масової культури, виконує соціально-пізнавальну функцію і за допомогою передачі образів перетворюється в одну з форм соціальної комунікації. Необхідність у прояві засобів художньої виразності в кінцевому творчому явищі звукорежисера стимулювали аналіз, створення і вдосконалення звукозаписної та звукової техніки. З появою магнітного запису з'явилися такі нові вимоги та параметри якості звучання фонограм, як монтаж і редагування. Створення електронних засобів у використанні багатоканального звуку розширило можливості обробки творів за допомогою компресора та ефекту реверберації.

У підсумку проаналізовані тенденції та перспективи розвитку майбутньої складової звукозапису дають підстави стверджувати, що аудіовізуальна продукція як засіб масової комунікації не втратить своєї актуальності й надалі. Без сумніву, в майбутньому цифрова індустрія звуку зазнає докорінних змін у своїх моделях, інтегрується у новий формат, змінить правила використання та редагування усіх звукозаписних платформ. Це зумовлено не лише еволюцією креативної думки митців, але й поступом науково-технічного прогресу часу.